

Sygn. akt VI Ga 362/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Frankowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Zawilo

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2015 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: **G. D.**

przeciwko: **Skarbowi Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo S.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w K. V Wydziału Gospodarczego z dnia 10 lipca 2015 r., sygn. akt V GC upr 175/15

I. **o d d a l a** apelację,

II. **zasądza** od pozwanego Skarbu Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo S. na rzecz powoda G. D. kwotę 467 zł (czterysta sześćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 362/15

UZASADNIENIE

wyroku 23 listopada 2015r.

(sporządzone w trybie art. 505¹³ § 2 kpc).

Sąd Rejonowy w K., wyrokiem z dnia 10 lipca 2015r. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwo S. na rzecz powoda G. D. kwotę 1716,75 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 października 2014r. do dnia zapłaty (pkt I) oraz koszty procesu w kwocie 86 zł (pkt II).

Wydając powyższy wyrok Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 13 grudnia 2010 r. strony zawarły umowę sprzedaży drewna na podstawie wyników systemowej aukcji internetowej w aplikacji „E-drewno”, a przedmiotem umowy był zakup przez powoda surowca drzewnego okresie od 1.01.2011r. do 30.06.2011r. w ilości i po cenach szczegółowo określonych w załączniku nr 1 do umowy. Wartość umowy określono na 34.335 zł. Odbiór surowca miał nastąpić zgodnie z ustalonym harmonogramem. W umowie strony przyjęły, że w przypadku odstąpienia od umowy strona nie wywiązująca się z umowy była zobowiązana zapłacić kary umownej w wysokości 5 % wartości umowy, a w przypadku gdy odstąpienie następuje w trakcie jej trwania - 5 % wartości surowca pozostałego do odbioru lub nieprzygotowanego do sprzedaży.

Powód nie wywiązał się z obowiązku odbioru zakupionego surowca, a pozwany wystawił notę księgową z dnia 3.08.2011r. na kwotę 1.716,75 zł tytułem kary umownej, która to kwota została zapłacona 31.10.2011r.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd nie uwzględnił zarzutu przedawnienia roszczenia, przyjmując że termin przedawnienia wynosi 3 lata. Powołując się na treść art. 112 k.c. Sąd przyjął, że skoro kara umowna została zapłacona 31.10.2011r., to wniesienie powództwa w dacie 31.10.2014r. stanowi o zachowaniu terminu do wniesienia powództwa.

Odnosząc się w dalszym zakresie do żądania pozwu Sąd Rejonowy - powołując się na treść art. 483 § 1 k.c. - przyjął, że wysokość kary umownej musi być określona w treści umowy, przy czym kara ta powinna być wyrażona kwotowo w chwili jej zastrzegania. Dopuszczalnym jest posłużenie się ułamkiem wartości rzeczy lub ułamkiem innej sumy jeżeli ustalenie tej kwoty stanowi jedynie czynność arytmetyczną, natomiast przyjęcie konstrukcji prawnej zakładającej ustalanie w przyszłości podstawy naliczenia kary umownej jest niezgodna z w/w przepisem. Przenosząc powyższe na treść umowy Sąd Rejonowy przyjął, że z treści § 2 wynikało iż ostateczna cena za surowiec wg grup handlowych będzie wynikać z udziału poszczególnych asortymentów zakupionego drewna, liczonych wg cen zawartych w załączniku. Zapis ten nie jest precyzyjny i nie umożliwia w sposób jednoznaczny wyliczenie podstawy – miernika dla wyliczenia kwoty kary umownej, bo nie ma możliwości określenia od jakiej konkretnie kwoty liczyć 5 % dokonując czysto arytmetycznego obliczenia. Kwota netto z umowy jest jedynie szacunkową, a ostateczna cena za surowiec wg grup handlowych miała wynikać z udziału poszczególnych sortymentów dopiero zakupionego drewna, więc była możliwa do określenia dopiero w przyszłości. W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 405 k.c. w związku z art. 483 § 1 k.c. Sąd Rejonowy orzekł jak w pkt I wyroku.

Pozwany w apelacji zaskarżył powyższy wyrok w całości zarzucając naruszenie przepisów:

1. prawa procesowego, tj.:

- art. 233 kpc – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w szczególności poprzez rażące przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów oraz niedokonanie przez sąd wszechstronnego rozważenia całości materiału dowodowego, co w efekcie doprowadziło do dokonania przez sąd istotnych błędów w ustaleniach faktycznych, m.in. przez nieustalenie czy powód wpłacając kwotę 1716,75 zł wiedział o tym, że jest to kwota, której nie musi wpłacać oraz nie zbadał kiedy powód dowiedział się o tym, że kwoty tej wpłacać nie musi co w konsekwencji doprowadziło do tego, że nie zastosował art. 411 k.c.

- art. 328 § 2 k.p.c. - poprzez brak w sporządzonym uzasadnieniu wyroku podania faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których oparł swoje rozstrzygnięcie. Sporządzone uzasadnienie nie zawiera toku rozumowania Sądu, co znacznie ogranicza pozwanemu możliwość ustosunkowania się do jego treści.

2. prawa materialnego:

- art. 405 k.c. – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia bezpodstawne wzbogacenie po stronie pozwanego, uznając, że pozwany uzyskał korzyść majątkową bez podstawy prawnej, w sytuacji gdy wyliczona kwota kary umownej wynikała wprost przepisów § 4 ust. 5 umowy zawartej między stronami,

- art. 483 k.c. – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zapis umowy dotyczący kary umownej nie jest precyzyjny i umożliwiający w sposób jednoznaczny wyliczyć podstawy – miernika dla wyliczenia kary umownej, mimo iż wyliczona przez pozwanego kara umowna wprost wynika z podpisanej między stronami umowy.

Na tej podstawie pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

W uzasadnieniu apelacji skarżący nie zgodził się z argumentacją powoda oraz Sądu, że zapis § 4 ust. 5 umowy z dnia 13 grudnia 2010r. nie jest precyzyjny i umożliwiający w sposób jednoznaczny wyliczenie podstawy – miernika dla wyliczenia kwoty kary umownej. Podkreślił, że powód do dnia wniesienia pozwu nie kwestionował zarówno wysokości kary umownej, jak również sposobu jej wyliczenia. Skoro powód podpisał umowę, w której zgodził się na ewentualne naliczenie kary umownej w razie jej niezrealizowania, było dla niego oczywistym, że naliczoną karę umowną ma zapłacić i tak uczynił. Wg pozwanego zarówno kwota umowy jak i wysokość kary umownej została podana w umowie i powód mógł sobie wyliczyć jej wartość. W umowie można określić wysokość kary umownej poprzez wskazanie sposobu i podstaw do jej wyliczenia, co jest zawarte umowie stron. W załączniku nr 1 do umowy podana jest wartość sprzedaży drewna i to ta kwota stanowi podstawę do ewentualnego wyliczenia kar umownych. Zapis o karze umownej nie odnosi się do „szacunkowej wartości nieodebranego w terminie drewna”, a tylko taki byłby nieważny. Sąd pominął, że powód miał przygotowane drewno i nie odebrał go w umówionym terminie więc powinien liczyć się z ryzykiem naliczenia kary umownej.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania podtrzymując dotychczasową argumentację prezentowaną w sprawie.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację pozwanego nie dopatrywał się uchybień powyższym przepisom.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd I instancji w sposób wystarczający i jasny wyjaśnił motyw swego rozstrzygnięcia. Wskazał bowiem jakie poczynił ustalenia faktyczne oraz podał przepisy prawa materialnego jakie zastosował dokonując subsumpcji prawnej faktów w sprawie. Sporządzone przez Sąd I instancji uzasadnienie zaskarżonego wyroku pozwala zatem na dokonanie właściwej kontroli merytorycznej rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Ustalenia faktyczne Sąd dokonał w sposób wystarczający do rozstrzygnięcia sporu i w oparciu o niebudzący wątpliwości co do prawdziwości i treści materiału dowodowy. Siłą rzeczy dokonując ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy podał jakie fakty, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, uznał za udowodnione. Zarzut dotyczący naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. należało zatem uznać za chybiony.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. należy wskazać, że przepis ten daje sądowi możliwość oceny i mocy dowodów według własnego przekonania. Ocena dowodów może być zaś skutecznie podważona tylko wtedy gdy, brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych (wyrok SN z 27.09.2002, II CKN 817/00, LEX nr 56906; wyrok SN z dnia 14.12.2001 r, V CKN 561/00). Sąd Okręgowy nie dopatrywał się powyższych uchybień przez Sąd Rejonowy w toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Poczynione ustalenia faktyczne są wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy. Kwestia kiedy powód dowiedział się, że nie musi wpłacać spornej kwoty nie ma znaczenia dla jej rozstrzygnięcia, skoro niewątpliwie między stronami sporna była kwestia czy uregulowanie umowne odnośnie kar umownych jest nieważne (art. 483 kc w zw. z art. 58 kc), a w konsekwencji czy świadczenie zapłacone na jego podstawie można zakwalifikować jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 kc, co uzasadnia zastosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, czyli art. 405 i nast. kc. Art. 411 pkt 1 kc stanowi m.in., że nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był doświadczenia zobowiązany chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Skoro powód wytaczając powództwo o zwrot spornej kwoty powołał się na nieważność zapisu umowy odnośnie kar umownych zobowiązany był nieważność umowy wykazać. Dokonanie zaś ustaleń faktycznych w tym zakresie na podstawie treści umowy stron było w ocenie Sądu Okręgowego wystarczające. W tych okolicznościach zarzucane w apelacji naruszenie przepisu art. 233 kpc również nie jest uzasadnione.

Odnosząc się natomiast do zarzutów naruszenia prawa materialnego rozpocząć należy od zarzutu dot. naruszenia art. 483 kc, bo on warunkuje zasadność zarzutu naruszenia art. 405 kc.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny zapisu § 4 ust. 5 umowy kupna – sprzedaży drewna Nr (...) z dnia 13 grudnia 2010r. stanowiącego uregulowanie o karze umownej. Sąd Okręgowy za Sądem

I instancji także przyjmuje, że regulacja ta nie jest dostatecznie precyzyjna i nie wskazuje w sposób dostatecznie jednoznaczny kryteriów i podstaw do jej wyliczenia. Zgodnie bowiem z tym zapisem kara umowna będzie liczona w wysokości 5% wartości drewna nieodebranego lub nieprzygotowanego do sprzedaży. W przypadku drewna wielkowieściowego podstawą naliczenia kary będzie średnia cena 1m³ drewna tej grupy handlowo – gatunkowej uzyskana w realizacji niniejszej umowy w okresie od pierwszego dnia jej obowiązywania do dnia, w którym upłynął termin realizacji ustalonego harmonogramu. Jeżeli kupujący nie rozpoczął realizacji zakupów, wówczas do naliczenia kary umownej zastosowana będzie średnia cena tej grupy handlowo-gatunkowej z zawartej umowy. Zapis ten nie odnosi się więc, jak sugeruje to pozwany do wartości umowy ustalonej w § 2 ust. 4 zd. pierwsze umowy, który podaje wartość netto i brutto umowy w konkretnej kwocie, lecz odnosi się do wartości drewna oraz średnich cen drewna, które w dacie zawierania umowy nie są znane. Świadczy o tym regulacja § 2 ust. 4 zd. drugie i ust. 5 umowy, które odpowiednio stanowią: Ostateczna cena za surowiec wg grup handlowych wynikać będzie z udziału poszczególnych sortymentów zakupionego drewna liczonych wg cen zawartych w załączniku. Średnia cena wynikać będzie z udziału poszczególnych sortymentów w zakupionym drewnie. Nie można więc powiedzieć, że sporny zapis umowy stron o karze umownej wypełnia depozycję art. 483 1 kc i jednoznacznie określa podstawy – miernik do wyliczenia kary umownej. To, że pozwany ostatecznie wylicza karę umowną w oparciu o wskazaną w § 2 ust. 4 wartość umowy nie ma istotnego znaczenia, skoro zapis umowy do tej wartości się nie odnosi, a nadto z umowy wynika, że jest to tylko wartość szacunkowa (vide załącznik nr 1 do umowy). Nie ma więc znaczenia, że w uregulowaniu o karze umownej nie wyrażono wprost, jak to wskazuje w apelacji pozwany, że strony zastrzegają karę umowną w wysokości 5% szacunkowej wartości nieodebranego w terminie drewna, skoro odnoszą się do nie ustalonej w umowie wartości drewna i w konsekwencji do cen ostatecznych i średnich, które w dacie zawierania umowy nie są znane, co wprost wynika z treści umowy. Powyższe daje wystarczającą podstawę do uznania zarzutu naruszenia art. 483 kc za zupełnie niezasadny.

Z uwagi na powyższe niezasadny jest także zarzut naruszenia art. 405 kc, bo skoro zapis o karze umownej jest bezwzględnie nieważny (art. 483 kc w zw. z art. 58 kc) to sporna kwota została zapłacona jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 kc i podlega zwrotowi na mocy art. 405 kc, co zasadnie przyjął w zaskarżonym wyroku Sąd Rejonowy.

Mając na uwadze powyższe apelacja pozwanego została oddalona na mocy art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i § 6 pkt 3 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... (Dz.U. t.j. z 2013r. poz. 490 z późn. zm.), a na zasądzoną kwotę składa się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 75% stawki minimalnej, bo pełnomocnik reprezentował powoda po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym (kwota 450 zł) oraz 17 zł jako opłata skarbową od pełnomocnictwa.